

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΤΣΑ

Το 1991 ολόκληρη η Αλβανία αποτινάσσει το ζυγό του κομμουνιστικού καθεστώτος και αρχίζει να αναπνέει αέρα ελευθερίας. Μαζί της και η ελληνική μειονότητα που για πρώτη φορά μετά από 50 χρόνια ξανααποκτά κάποια στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα.

Ιδιαίτερα οι μη αναγνωρισμένες περιοχές απολαμβάνουν ακόμη και την ελευθερία χρήσης της ελληνικής γλώσσας που ήταν απαγορευμένη στα χρόνια του καθεστώτος. Ωστόσο μπροστά στη συνεχιζόμενη άρνηση του αλβανικού κράτους να αναγνωρίσει μειονοτικά δικαιώματα σε άλλες περιοχές (πλήν των γνωστών 99 χωριών στους νομούς Αργυροκάστρου, Δελβίνου & Αγίων Σαράντα) οι Βορειοηπειρώτες οργανώνονται και προσπαθούν να αναπληρώσουν την έλλειψη ελληνικής παιδείας με τη λειτουργία ιδιωτικών φροντιστηρίων ελληνικής γλώσσας.

Πρωτοπόρος στη προσπάθεια αυτή είναι η περιοχή της Κορυτσάς που αναδεικνύεται σε πραγματικό εργαστήριο ελληνικής παιδείας συνεχίζοντας μία πολύχρονη παράδοση.

Ας μη ξεχνάμε ότι το 1913-14 στην Κορυτσά λειτουργούσαν πολλά ελληνικά εκπαιδευτήρια, όπως: Ένα κλασσικό γυμνάσιο με 6 τάξεις και 100 μαθητές. Δύο αστικές σχολές με 650 μαθητές. Ένα παρθεναγωγείο με 750 μαθήτριες. Δύο νηπιαγωγεία με 700 νήπια. Συνολικά φοιτούσαν 2.200 μαθητές και δίδασκαν 10 καθηγητές, 14 διδασκάλισσες, 13 δάσκαλοι και 5 νηπιαγωγοί. Ο αριθμός του εκπαιδευτικού προσωπικού ανερχόταν σε 42 άτομα. Η δαπάνη της λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Κορυτσάς καταβάλλονταν από το ταμείο "Λάσο" των Κορυτσαίων ευεργετών με πρωτοπόρους το βαρόνο Σίμων Σίνα και τον ανεψιό του Γεώργιο που δώρισαν στην Αθήνα το καλλιμάρμαρο οικοδόμημα της Ακαδημίας και το Αστεροσκοπείο Αθηνών και δεν παρέλειψαν να στηρίξουν και τα εκπαιδευτήρια της ιδιαίτερας τους πατρίδας. Μαζί του μια πλειάδα ευεργετών όπως ο Ιωάννης Μπάγκας που ίδρυσε και φρόντιζε για τη λειτουργία του " Μπάγκειου" Λυκείου, ο Αναστάσιος Αβραμίδης, ο οποίος με δικές του δαπάνες ανήγειρε τον μεγαλοπρεπή ναό του Αγ. Γεωργίου στην Κορυτσά, συντηρούσε πάντα με δικά του χρήματα τις 2 αστικές σχολές αρρένων και χορηγούσε τα φάρμακα σε όλους τους άπορους της περιοχής, ο Γεώργιος Αδάμ, που κατέθεσε στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος 15.000 στερλίνες για ίδρυση ορφανοτροφείου στη γενέτειρά του, ο Δημήτριος Τσίτσκας που ίδρυσε νοσοκομείο προικοδοτώντας το με δεκάδες χιλιάδες χρυσών φράγκων κ.α. Τα ελληνικά σχολεία στην περιοχή λειτούργησαν ως το 1925 περίπου οπότε και έκλεισαν κάτω από τις πιέσεις των αλβανικών αρχών.

Ως συνέπεια λοιπόν αυτών των 75 χρόνων απουσίας ελληνικής παιδείας, λίγα ήταν τα άτομα στην Κορυτσά το 1991, μετά τη πτώση του καθεστώτος του Χότζα, τα οποία καταλάβαιναν τα ελληνικά και ακόμη λιγότερα αυτά που μπορούσαν να τα μιλήσουν. Αυτό όμως δεν πτόησε τους ηρωικούς πράγματι πρωτεργάτες της προσπάθειας για την επαναλειτουργία ελληνικών εκπαιδευτηρίων, καθώς ο πόθος για ελληνική παιδεία ήταν ασίγαστος και εκμηδένιζε κάθε εμπόδιο.

Με πρωτεργάτρια την ελληνικής καταγωγής δασκάλα Ερμιόνη Αντρέα, πρόεδρο τότε της ΟΜΟΝΟΙΑΣ Κορυτσάς και άξιες συμπαραστάτριες πολλές ακόμη δασκάλες (κυρίως), οργανώνεται από το σχολικό έτος 1991-1992, με πρωτοβουλία της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, ένα δίκτυο φροντιστηρίων τόσο στην πόλη της Κορυτσάς όσο και σε ολόκληρο το νομό. Μέσα σε τρία χρόνια τα φροντιστήρια αναπτύσσονται με ταχύτατους ρυθμούς για να φθάσουμε το 1993-1994 να έχουμε 30 φροντιστήρια στο νομό της Κορυτσάς (από τα οποία τα 15 περίπου στην πόλη).

Τα πρώτα αυτά χρόνια τα φροντιστήρια θυμίζουν πράγματι «κρυφά σχολεία»! Τα μαθήματα γίνονται ως επί το πλείστον σε σπίτια, εκκλησίες, θέατρα, με υποτυπώδεις ανέσεις, χωρίς θέρμανση το χειμώνα και με ανύπαρκτο ή ελάχιστο μαθητικό εξοπλισμό.

Λειτουργούν κυρίως με τη θέρμη και αυτοθυσία των δασκάλων και από την απεριόριστη διάθεση για μάθηση των μικρών παιδιών.

Στη συγκινητική αυτή προσπάθεια από τη πρώτη στιγμή έρχονται ως συμπαραστάτες οι σύλλογοι του ΠΑΣΥΒΑ & της ΣΦΕΒΑ ενισχύοντας με κάθε τρόπο τον αγώνα αυτό. Τυπώνεται το βιβλίο «Μαθαίνοντας την ελληνική γλώσσα» και διανέμεται δωρεάν σε όλους. Οργανώνονται αποστολές εκπαιδευτικής βοήθειας στη διάρκεια των οποίων μοιράζονται σε όλους τους μαθητές τσάντες με όλο το υλικό που έχει και ένας μαθητής στην Ελλάδα, ενώ δίνονται εκπαιδευτικά βοηθήματα στους δασκάλους(λεξικά, μέθοδοι εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας ,εποπτικό υλικό, χάρτες, κασέτες με τραγούδια και εκπαιδευτικό περιεχόμενο κ.α.) Παράλληλα με την εκπαιδευτική βοήθεια διοργανώνονται ανθρωπιστικές, ιατρικές και εκκλησιαστικές αποστολές(περίπου 25 στα τρία αυτά χρόνιακαι 70 ως σήμερα στην περιοχή αυτή) σε συνεργασία με την τοπική εκκλησία, νοσοκομεία και την τοπική ηγεσία της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, με σκοπό την κατά το δυνατόν ολόπλευρη ενίσχυση τόσο των Ελλήνων της μειονότητας αλλά και γενικότερα της κοινωνίας της Κορυτσάς. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει και στις επαφές με τους συλλόγους των Βλάχων, που επιζητούν τη στήριξη από την Ελλάδα καθώς οργιάζει η προπαγάνδα των Ρουμάνων για τον προσεταιρισμό τους. Επίσης αρκετά παιδιά των φροντιστηρίων ήρθαν το καλοκαίρι στην Ελλάδα σε κατασκηνώσεις φιλικών μας φορέων(η προσπάθεια κράτησε 5 χρόνια περίπου) περνώντας ξένιαστες ώρες και γνωρίζοντας τον ελληνικό πολιτισμό.

Στο έργο αυτό πολύτιμοι αρωγοί-συμπαραστάτες πολλοί φορείς: Ιερές Μητροπόλεις, εκκλησιαστικές αδελφότητες, σύλλογοι, η Ηπειρωτική Εστία Θεσσαλονίκης και ιδιαίτερα τα Συνεργαζόμενα Γυναικεία Σωματεία Θεσσαλονίκης με την υπεύθυνή τους κ. Αθηνά Τζινίκου. Με τη συνεργασία εξάλλου όλων των παραπάνω φορέων αποφασίστηκε από την πρώτη στιγμή από τους συλλόγους μας, πέρα από κάθε άλλη βοήθεια, η ενίσχυση των διδασκόντων στην αρχή με 5.000 δρχ το μήνα και στη συνέχεια με 10.000 δρχ , ποσό που μολονότι δεν θεωρείται μεγάλο, ήταν μία ενίσχυση που βοήθησε τους δασκάλους να παραμείνουν στον τόπο τους.

Η χρονιά 1994-95 είναι σημείο καμπής! Τα γεγονότα του Απριλίου 1994 στην Επισκοπή Αργυροκάστρου, και ο επακολουθήσας διωγμός κατά των στελεχών της Ομόνοιας, ρίχνουν βαριά τη σκιά τους και στην Κορυτσά. Αρκετοί δάσκαλοι (ανάμεσά τους και η κ.Ερμιόνη Αντρέα) ανακρίνονται και κρατούνται προσωρινά στη φυλακή. Πολλοί άλλοι από φόβο για την οικογένειά τους φεύγουν στην Ελλάδα, χωρίς οι περισσότεροι να γυρίσουν ξανά πίσω. Ως αποτέλεσμα, τη χρονιά αυτή, ουσιαστικά δε λειτουργούν φροντιστήρια στην περιοχή της Κορυτσάς, ενώ επιπρόσθετα προβλήματα δημιουργεί το καθεστώς της βίζας που επιβάλλει η Αλβανία στους Έλληνες και δυσκολεύει την επικοινωνία των φορέων που ενισχύουν την προσπάθεια αυτή με τους Βορειοηπειρώτες.

Από το 1995-96 και κυρίως από την επόμενη χρονιά 1996-97 τα φροντιστήρια μπαίνουν σε νέα βάση. Αναδιοργανώνονται, με επικεφαλής την κ. Ερμιόνη Αντρέα και τον κ. Κώστα Γιάννη, και γίνεται προσπάθεια όλα τα φροντιστήρια του νομού να μπου κάτω από μία κοινή διεύθυνση που θα έχει την ευθύνη και για τη διανομή της οικονομικής ενίσχυσης και για την κατάρτιση του εκπαιδευτικού προγράμματος και της μετεκπαίδευσης των διδασκόντων για να επιτευχθεί καλύτερη οργάνωση και συντονισμός. Επίσης για πρώτη φορά γίνονται οι απαραίτητες ενέργειες και τα φροντιστήρια ελληνικής γλώσσας στην Κορυτσά αποκτούν επίσημη άδεια λειτουργίας , εγκεκριμένη από το αλβανικό κράτος(ως φροντιστήρια ξένων γλωσσών) και έτσι αποκτά πιο ουσιαστικό περιεχόμενο και το απολυτήριο που εκδίδουν.

Η προσπάθεια αυτή δεν αργεί να αποδώσει ξανά καρπούς. Τα φροντιστήρια και οι μαθητές αυξάνονται με γεωμετρικούς ρυθμούς και μέσα σε δύο χρόνια φτάνουμε στα επίπεδα του 1994(προ της κρίσης). Η κοινωνία της Κορυτσάς αγκαλιάζει τα φροντιστήρια και σε συνδυασμό με τις συνεχιζόμενες παράλληλες αποστολές ανθρωπιστικής, ιατρικής, κ.α.

βοήθειας αναπτύσσει ισχυρούς δεσμούς αγάπης και συνεργασίας με τη Βόρειο Ελλάδα και ιδιαίτερα με τη Θεσσαλονίκη. Το γεγονός αυτό ενισχύεται με την έλευση στην Ελλάδα για εργασία πολλών Κορυτσαίων οι οποίοι στην πλειοψηφία τους επιστρέφουν στην πατρίδα τους και γίνονται και αυτοί φορείς διάδοσης της ελληνικής γλώσσας. Έτσι μέσα σε 6 χρόνια βλέπει κανείς ότι το περίεργο πια είναι, να μιλήσεις σε κάποιον Κορυτσαίο στα ελληνικά και να μην μπορέσει να συνεννοηθεί έστω και «σπαστά» μαζί σου!

Χειροπιαστό αποτέλεσμα της σκληρής δουλειάς στη πόλη της Κορυτσάς είναι και το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών του 1997, όπου για πρώτη φορά εκλέγονται σε ζώνες της Κορυτσάς δύο βουλευτές της μειονότητας, ο ένας μάλιστα με αυτόνομη κάθοδο(χωρίς συνεργασία), σε αντίθεση με τις μειονοτικές περιοχές (Αργυρόκαστρο κ.α.) που δεν εξέλεξαν κανένα βουλευτή της Ομόνοιας. Το γεγονός απετέλεσε πρώτου μεγέθους έκπληξη για αυτούς που δεν γνωρίζουν τα τεκταινόμενα στο χώρο, όχι όμως για εκείνους που παρακολουθούσαν από κοντά την αναγέννηση της ελληνικής παιδείας στην περιοχή αυτή.

Το 1999 αποτελεί τον επόμενο σημαντικό σταθμό στην πορεία των φροντιστηρίων. Από το Μάρτιο συμμετέχει στη προσπάθεια αυτή η εταιρεία ΜΗΧΑΝΙΚΗ του κ. Πρόδρ. Εμφιετζόγλου, δίνοντας επιπλέον ώθηση στον κοινό αγώνα. Ιδρύεται ο σύλλογος ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ που με τη σύμφωνη γνώμη των φορέων που ενισχύουν την προσπάθεια, αναλαμβάνει επίσημα τη λειτουργία των φροντιστηρίων. Το Νοέμβριο πραγματοποιούνται με κάθε επισημότητα τα εγκαίνια του νέου κτιρίου που θα στεγάζει στο εξής τα φροντιστήρια της Κορυτσάς, στην κεντρική πλατεία της πόλης, δίπλα στο νέο μητροπολιτικό ναό. Το κτίριο αποτελεί προσφορά για 10 χρόνια του γνωστού καθηγητού κ. Κόντη που κατάγεται από την Κορυτσά, και ανακαινίστηκε με δαπάνες του ελληνικού Υπουργείου Εθνικής Αμύνης και της εταιρείας ΜΗΧΑΝΙΚΗ και δευτερευόντως της ΣΦΕΒΑ. Το νέο κτίριο, πλήρως εξοπλισμένο με βιβλιοθήκη, αίθουσα ηλεκτρ. υπολογιστών κ.α. αποτελεί κυριολεκτικά φάρο παιδείας για την πόλη και πόλο έλξης για τους μαθητές που σπεύδουν να εγγραφούν στα τμήματα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας. Τη χρονιά εκείνη οι μαθητές ξεπερνούν τους 300.

Από την περίοδο εκείνη και μέχρι σήμερα καθιερώνεται ο επίσημος εορτασμός των Χριστουγέννων, των εθνικών εορτών της Ελλάδος και της λήξεως του σχολικού έτους, σε κεντρικό θέατρο της Κορυτσάς. Οι εορτές αυτές, υψηλού καλλιτεχνικού επιπέδου, αποτελούν πράγματι κοινωνικό γεγονός για την πόλη και συγκεντρώνουν πλήθος κόσμου, Αλβανούς και Έλληνες, Χριστιανούς και Μουσουλμάνους. Χαρακτηριστική η παρουσία του Μητροπολίτη Κορυτσάς, του Μουφτή, του Νομάρχη, Δημάρχου κ.α. σε πολλές από αυτές. Ενώ παράλληλα με τη μάθηση της ελληνικής γλώσσας στα φροντιστήρια γίνεται και κατήχηση (σε επιπλέον ώρες) για όσα παιδιά το επιθυμούν, όπως και διανομή θρησκευτικών εντύπων, κάτι που βοηθά το έργο της τοπικής εκκλησίας και αναγνωρίζεται σε κάθε ευκαιρία από τον Μητροπολίτη.

Παράλληλα με τις προσπάθειες των ιδιωτικών φορέων από την Ελλάδα, από το 1999 κ.ε. παρατηρείται και μία αύξηση του ενδιαφέροντος από το επίσημο ελληνικό κράτος μέσω της πρεσβείας και του τοπικού προξενείου. Οι εκάστοτε διπλωματικοί εκπρόσωποι της Ελλάδος, παραβρίσκονται στις εορτές δίνοντας κύρος στις εκδηλώσεις, ενώ σιγά-σιγά συμμετέχουν πιο ουσιαστικά στην προσπάθεια αυτή.

Το 2001 νέος πρόξενος στη Κορυτσά αναλαμβάνει ένας εξαιρετος διπλωμάτης ο κ. Ελ. Πρώιος. Από την αρχή της θητείας του αναλαμβάνει συντονιστικό ρόλο στην προσπάθεια για ελληνική παιδεία και θέτει ως στόχο πέρα από τα φροντιστήρια κάτι που αποτελούσε κρυφό πόθο και όνειρο για πολλούς Κορυτσαίους. Τη λειτουργία ελληνικού σχολείου στην περιοχή! Τα εμπόδια που πρέπει να υπερνικηθούν πολλά, τόσο εσωτερικά όσο και σε σχέση με το αλβανικό κράτος. Ωστόσο με τη συμπαράσταση πολλών ανθρώπων και φορέων από την Ελλάδα, την ηπειρωτική ομογένεια του εξωτερικού, αλλά κυρίως με τη θέληση των ίδιων των Κορυτσαίων που στήριξαν ανεπιφύλακτα τόσα χρόνια τα φροντιστήρια, το μεγάλο αυτό έργο ξεκινάει πάνω στις βάσεις της προσπάθειας που γίνεται από το 1991.

Στον εκπαιδευτικό τομέα, τεράστιο βήμα προόδου στα φροντιστήρια αποτελεί η παρουσία από το 2002 τριών ελλαδικών εκπαιδευτικών που αποσπώνται στην Κορυτσά για την ενίσχυση της διδασκαλίας. Ο ερχομός τους κατέστη δυνατός με συντονισμένες ενέργειες του προξενείου και του ΠΑΣΥΒΑ, σε συνεργασία με την αδελφότητα ΕΛΠΙΔΑ, της Θεσσαλονίκης, μέλη της οποίας ήταν οι 3 δασκάλες. Όπως είναι φυσικό η παρουσία τους αύξησε κατακόρυφα το επίπεδο της διδασκαλίας ενώ η εμπειρία τους στις νέες μεθόδους απετέλεσε οδηγό και για τους Βορειοηπειρώτες συναδέλφους τους. Την επόμενη χρονιά έρχονται άλλοι 4 εκπαιδευτικοί, για να φτάσουμε φέτος να έχουμε περίπου 20 εκπαιδευτικούς τόσο στο σχολείο ΟΜΗΡΟΣ όσο και στα φροντιστήρια ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ όπως είναι η επίσημη ονομασία τους.

Φτάνουμε έτσι στον Απρίλιο του 2005 όπου το όνειρο πολλών Κορυτσαίων γίνεται πράξη. Εγκαινιάζεται το νέο ελληνοαλβανικό σχολείο της Κορυτσάς από 2 Έλληνες υπουργούς, παρουσία και του Αλβανού υπουργού Παιδείας, σε ένα υπερσύγχρονο κτίριο-προσφορά της ελληνικής πολιτείας. Το κτίριο ανηγέρθη σε χρόνο ρεκόρ (10 μήνες) κάτω από την άοκνη φροντίδα του προξένου και με την επίβλεψη του προέδρου της ΟΜΟΝΟΙΑΣ στην Κορυτσά, κ. Ανδρέα Μήτση. Στο κτίριο που θα στεγάσει αργότερα και γυμνάσιο πέρα από το δημοτικό, φοιτούν ήδη στο νηπιαγωγείο και στις δύο πρώτες τάξεις πάνω από 150 παιδιά ενώ αντίστοιχα στα φροντιστήρια της πόλης ο αριθμός τους υπερβαίνει τα 500.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι από το σχολικό έτος 2004-2005 όλα τα φροντιστήρια της περιφέρειας Κορυτσάς ενισχύει ο σύλλογος ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ενώ το ίδιο έτος αποχώρησε από την προσπάθεια η εταιρεία ΜΗΧΑΝΙΚΗ. Για τη χρονιά 2006-2007 οι σύλλογοι του ΠΑΣΥΒΑ και της ΣΦΕΒΑ ενισχύουν τα μισά φροντιστήρια της πόλης της Κορυτσάς καθώς και το χωριό Πολένα όπου οι σύλλογοί μας έχουν κτίσει από το 1995 και το ναό της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, ενώ τα υπόλοιπα φροντιστήρια της πόλης και όλης της περιφέρειας ενισχύει ο σύλλογος ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακό στοιχείο για την πρόοδο και την ανάπτυξη του θεσμού των φροντιστηρίων στην περιοχή είναι ότι το 2007, για πρώτη φορά, ο αριθμός των μαθητών στην Κορυτσά (σε φροντιστήρια πόλης -περιφέρειας και στο ελληνοαλβανικό σχολείο) υπερβαίνει αυτόν της αναγνωρισμένης ως μειονοτικής περιοχής (Αργυρόκαστρο, Άγ. Σαράντα, Δέλβινο) με αναλογία 1300/1150.

Να σημειωθεί ότι στο κείμενο αυτό αναφέρθηκαν οι φορείς που ενίσχυσαν κυρίως τον τομέα της εκπαίδευσης στην Κορυτσά, καθώς υπάρχουν και πολλοί άλλοι που με τις συχνές τους επισκέψεις και την κάθε είδους συνδρομή τους συνετέλεσαν τα μέγιστα στη σύσφιξη των δεσμών μεταξύ των δύο πόλεων Θεσσαλονίκης & Κορυτσάς, κάτι που οδήγησε νομοτελειακά και στην αδελφοποίησή τους τον Δεκέμβριο του 2005.